

Instituția logodnei în Noul Cod Civil român

PROF. UNIV. DR. ALEXANDRU-VIRGIL VOICU *

---

1. Sediul materiei, noțiune, istoric

Actualmente, instituția de drept civil „logodna” este reglementată de prevederile art. 266-270 cuprinse în Cartea a II-a Despre familie, Capitolul I - Logodna, Titlul II – Căsătoria, ale Legii nr. 287 din 17 iulie 2009 privind Codul civil, republicată, cu modificările ulterioare.¹

Potrivit art. 266 (1) al Legii 287/2009 „*Logodna este promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria*” urmând apoi să se precizeze că toate dispozițiile privind logodna au aplicabilitate numai dacă aceasta a fost încheiată după data de intrare în vigoare a Codului civil.²

Instituția logodnei revine în peisajul noii legislații civile românești cunoscut fiind și faptul că are rădăcini adânci în istoria dreptului autohton.³

---

* Profesor, Universitatea Babeș-Bolyai și Universitatea Sapiientia Cluj-Napoca

¹ Legea nr. 287/2009 a fost publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, a fost modificată prin Legea nr. 71/2011 și rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011. A fost republicată, în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011. A se vedea și O. U. G. nr. 79 din 28 septembrie 2011 pentru reglementarea unor măsuri necesare intrării în vigoare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 696 din 30 septembrie 2011.

² Potrivit art. 24 din Legea nr. 71/2011, „dispozițiile privind logodna sunt aplicabile numai în cazul în care aceasta a fost încheiată după data intrării în vigoare a Codului civil”.

³ Voicu, A. V., „Elemente de dreptul familiei și protecția copilului”, Ed. Inter-Tonic, Cluj-Napoca, 1997, p. 80 – cu trimitere la „Istoria dreptului românesc, Vol. I. Ed. Academiei, București, 1980 (responsabil de volum prof. univ. dr. docent Vladimir Hanga), p. 505 și urm. (autor Șotropa V): „Căsătoria era precedată de logodnă, considerată ca o *promisiune* însă producând efecte juridice atât în ce privește situația tinerilor, cât și bunurile avansate cu această ocazie. În sistemul popular, logodna avea loc de obicei cu ocazia *peștitului*, când se cădea de acord asupra viitoarei căsătorii și se schimbau daruri între tineri și părinții lor, de obicei făcându-se și un ospăț (D. Cantemir D., „*Descriptio Moldaviae*”, ed. Gh. Guțu, București, 1973, X.). În regiunile cu puternice tradiții patriarhale, inițiativa logodnei o luau, de regulă, părinții, uneori fără a

---

mai întreba pe tineri – câteodată chiar înainte de nașterea copiilor –, în timp ce în cele mai multe cazuri înțelegerea se făcea cu acordul tinerilor. În unele regiuni ale țării se obișnuia să se dea cu ocazia logodnei o sumă de bani („căpara”), amintind de *arra sponsalicia* din dreptul roman; suma aceasta, considerată ca o „arvună”, trebuia restituită în caz de desfacere a logodnei (D. D. Mototolescu, „Darurile dinaintea nunții în dreptul vechi românesc, comparat cu cel romano-bizantin și slav”, București, 1921, p. 83.). Izvoarele vorbesc de logodne celebre, încheiate de membrii familiei domnitoare, de pildă în cazul pretendentului Joldea logodit cu Ruxandra, sora lui Ștefăniță Rareș, sau Vlad, fratele lui Petru Șchiopul, logodit cu fiica logofătului Ivan (Ureche Gr., „Letopisețul Țării Moldovei...”, ed. a 2-a, P.P. Panaitescu, București, p. 158; Veress, A., „Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești”, Acte și scrisori, 11 vol., București, 1929–1939, Doc, II, p. 96-97); Istoria dreptului românesc”, op. cit., 1980, p. 509 și urm.: La baza instituției, în forma ei medievală, stăteau prevederile dreptului canonic răsăritean, care o definea drept „arătare și făgăduiala unei căsătorii viitoare”, cu precizarea că se poate face „fie printr-un înscris, fie fără înscris și se face printr-o simplă învoială chiar între absenți”. Pentru încheierea logodnei era necesar consimțământul celor în cauză – ca și la căsătorie –, iar în caz de neînțelegere între părinți triumfa părerea tatălui; lipsa deplinelor facultăți mintale constituia un impediment la încheiere, dar nu și o clauză pentru desfacerea ei ulterioară (Syntagma, lui Matei Vlăstare, col. 1189–1192). În Moldova, *Cartea românească* socotea legătura astfel creată ca fiind în măsură să dea drept de acțiune logodnicului sau viitorului său socru pentru a apăra de calomnie pe logodnică (CR, gl. 46, zac. 7). „Și în sistemul dreptului transilvănean, legătura încheiată între bărbat și femeie în scopul întemeierii unei familii a fost considerată în perioada feudalismului ca o taină bisericească (*sacramentum*), și era în general precedată de logodnă (*sponsalia*), promisiunea reciprocă de căsătorie (însoțită obișnuit de un schimb de inele). Aceasta, ca și căsătoria, se încheia prin învoiala celor ce se logodeau și a celor în a căror putere ei se aflau (în caz de minoritate și tutelă), și avea drept consecință obligația de a se căsători. ...E important de subliniat, apoi, faptul că, la românii din Munții Apuseni, regiune unde în secolul al II-lea e.n. a avut loc o puternică colonizare ilirică s-a păstrat [(și, sub influența acestor români „moți”, prin iradiere, și la țărănimea română și maghiară din apropiere (*ilirii*) făceau parte din populația de bază a vechii Ilirii, populație indo-europeană, înrudită cu tracii, care locuiau în partea apuseană a Peninsulei Balcanice – probabil că această colonizare s-a făcut de acei mineri dalmatici aduși de romani de împăratul Traian cu scopul intensificării exploatărilor aurifere de la Alburnus Maior (Roșia Montană). Alburnus Maior, amintit de Herodot, Pliniu, Titus Liviu, este una din cele mai vechi localități cu tradiție în exploatarea metalelor prețioase din Europa – primul document în care s-a specificat acest nume este o tablă din ceară ce datează din 6 februarie 131], până în secolul al XIX-lea, străvechiul obicei, de origine ilirică, atestat de Herodot (Herodot, „Istorie”, 10 vol., ed. Ph. E. Legrand, Paris, 1932-1958, Izvoare I, 196) al contractării căsătoriilor cu prilejul unor reuniuni periodice ale populației muntene de ambele sexe, reuniuni ținute, într-un loc determinat, odată pe an, cu care prilej flăcăii își alegeau fetele cu care voiau să se căsătorească, având loc învoiala, după care urma căsătoria...” (Cu privire la sensul „târgului de fete” de pe muntele Găina și asemănarea cu obiceiul Piruștilor: Șotropa, V, *Tâlcul istoric al unui obicei vechi*, în „Steaua”, Cluj, 1978, nr. 2, p. 14–15; Marcu, P. Liviu, „Istoria dreptului românesc”, Ed. Lumina Lex, p. 121, ultim paragraf – „Dreptul medieval scris nu cunoștea un adevărat contract de căsătorie. Până la perfectarea căsătoriei, se obișnuia ca logodnicii să se viziteze reciproc („vedere în ființă”), să poarte diferite discuții („urmarea de vorbă”).

Instituția logodnei, precum și celelalte norme și instituții care reglementează din punct de vedere juridic „viața familială”⁴ sunt deja obiect al preocupărilor practicienilor și doctrinei de specialitate.⁵

---

⁴ Cu privire la interpretarea sintagmei „viața familială”, a se vedea Terzea Viorel, „Noul Cod Civil”, vol. I (art. 1-1.163), Adnotat cu doctrină și jurisprudență, Ed. Universul Juridic, București, 2011, p. 107 și urm. Cu trimitere la: C. Bîrsan, M. Maria Pivniceru, *Noțiunea autonomă de „viață familială”*, în Buletinul CEDO nr. 12/2008, pp. 88-94; „Viața familială, în interpretarea autonomă a Curții, cuprinde relații cu caracter social, moral (CEDO, Marckx, 13 iunie 1979, Seria A nr. 31, § 52), cultural și interese de ordin material (CEDO, Vermeire împotriva Belgiei, 29 noiembrie 1991, Seria A nr. 214-C, § 28; CEDO, Mazureck împotriva Franței, 1 februarie 2000, § 54) și presupune existența unor legături interpersonale și efective apte să o genereze, indiferent de izvorul lor. Ele pot rezulta din: A. raporturi juridice de familie: căsătorie legală și nefectivă, chiar dacă nu s-a stabilit încă o viață de familie (CEDO, Abdulaziz, Cabales și Balkandali împotriva Regatului Unit, 28 mai 1985, Seria A nr. 94, § 62; CEDO, Beldjoudi împotriva Franței, 26 martie 1992, <http://cmiskp.echr.coe.int>, § 76); adopție legală și nefectivă (relațiile dintre adoptat și adoptator sunt, în principiu, de aceeași natură cu relațiile protejate de art. 8 (CEDO, Pini și Bertani și Manera și Atripaldi c. României, 22 iunie 2004, <http://cmiskp.echr.coe.int>, § 140); rudenie, care include raporturile din cadrul unei familii monoparentale (CEDO, Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, Seria A nr. 31, §31), raporturile dintre părinți și copii, indiferent dacă aceștia sunt născuți din căsătorie sau din afara căsătoriei (CEDO, Marckx împotriva Belgiei, 13 iunie 1979, Seria A nr. 31, § 45; CEDO, Berrehab împotriva Țărilor de Jos, 21 iunie 1988, <http://cmiskp.echr.coe.int>, § 21; CEDO, Keegan împotriva Irlandei, 26 mai 1994, Seria A nr. 290, § 44), raporturile dintre unchi și nepoți, dacă există o legătură de afectivitate strânsă, reală, efectivă (CEDO, Boyle împotriva Regatului Unit, 28 februarie 1994, Seria A nr. 282-6, § 46), bunici și nepoți (CEDO, Pla și Puncernau împotriva Andorei, 13 iulie 2004, <http://cmiskp.echr.coe.int>, § 45), și poate privi familia în sens larg, care include relațiile dintre rudele apropiate, bunici, nepoți, unchi (CEDO, Bronda împotriva Italiei, 9 iunie 1998, Recueil 1998-IV, § 51; CEDO, Boyle împotriva Regatului Unit, 28 februarie 1994, Seria A nr. 282-6, § 46; CEDO, McGinley și Egan împotriva Regatului Unit, 9 iunie 1998, Recueil 1998-III, § 50), ori în sens restrâns. în ceea ce privește persoanele deținute (CEDO, Messina împotriva Italiei, 28 septembrie 2000, Recueil 2002-X, § 61) și persoanele expulzate de pe teritoriul unui stat (CEDO, Sivenko împotriva Letoniei, 9 octombrie 2003, <http://cmiskp.echr.coe.int>, § 94; CEDO, Boultif împotriva Elveției, august 2001, Recueil 2001-IX, § 39; CEDO, Moustaqui împotriva Belgiei, 18 februarie 1991, Seria A nr. 193, § 16. 1), pentru aceștia este recunoscut dreptul la respectarea vieții familiale numai în raport cu familia nucleară (CEDO, Elisa Zamperini împotriva Italiei, decizie, 3 iunie 2004, <http://cmiskp.echr.coe.int>); B. relații de fapt asimilate celor de familie: cuplurile heterosexuale necăsătorite, fondate pe afectivitatea relației dintre ele (CEDO, Kroon și alții împotriva Țărilor de Jos, 27 octombrie 1994, Seria A nr. 297-C, § 40; CEDO, Keegan împotriva Irlandei, 26 mai 1994, Seria A nr. 290, § 44; CEDO, Boughaner împotriva Franței, 24 aprilie 1996, Recueil 1996-11, § 35); logodnici – datorită existenței proiectului unei căsătorii (Comisia, Wakefield împotriva Regatului Unit, decizie, 1 octombrie 1990, nr. 15817/89, § 66); homosexualii și copiii lor minori (CEDO, Salgueiro Da Silva Mouta împotriva Portugaliei, 21 decembrie 1999, Recueil 1999-IX, §35-36); transsexualii și copilul celui alt partener, născut prin inseminare artificială – datorită asumării, din punct

2. Natura juridică a logodnei

Logodna nu reprezintă altceva decât o promisiune reciprocă de căsătorie, un legământ solemn a două persoane de sex diferit de a se căsători, care se realizează, de regulă, într-un cadru festiv. Logodna constituie, în viziunea Noului Cod Civil, o relație cu caracter social, moral și cultural cu posibile consecințe juridice în plan patrimonial în cazul ruperii unilaterale și abuzive.

Logodna⁶ este o instituție de drept civil cuprinsă și tratată în noua configurare juridică a reglementărilor privind „viața familială”.⁷ În prezent logodna are loc, de cele mai multe ori, între concubini, astfel încât aceștia nu se limitează la a conviețui, ci își promet reciproc unul altuia și căsătoria.⁸

---

de vedere social, a rolului de tată al acestuia (CEDO, X, Y și Z. împotriva Regatului Unit, 22 aprilie 1997, Recueil 1997-11, §36), relațiile adulterine (bazate pe faptul conviețuirii îndelungate dintre parteneri, în speță, o perioadă de 15 ani). În toate cazurile, trebuie dovedită efectivitatea relației dintre aceste persoane. Prin excepție, relația dintre homosexuali. (CEDO, Johnston și alții împotriva Irlandei, 18 decembrie 1986, Seria A, nr. 112, § 55) nu este protejată prin intermediul art. 8 din Convenție". [C. Bîrsan, M. M. Pivniceru, op. cit, pp. 88-89].

⁵ De pildă, pentru o amplă dezvoltare a instituției logodnei reglementată de NCC recomandăm: Lupașcu Dan, Crăciunescu Cristiana Mihaela, „Dreptul familiei” – Ediția a V-a, amendată și actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 37-52; Lupașcu Dan, Pădurariu Ioana, „Dreptul familiei”, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 49-66; Florian Emese, „Dreptul familiei, Ediția 4, în reglementarea NCC, Ed. C.H.Beck, București, 2011, p.13-21; Florian Emese, „Dreptul familiei, Ediția 3, cu referiri la Noul Cod Civil”, Ed. C.H.Beck, București, 2010, p. 20 și urm.; Avram Marieta, Nicolescu Cristina, „Regimuri matrimoniale”, Ed. Hamangiu, 2010, p.74-80. Florian Emese *Considerații asupra logodnei reglementată de Noul Cod civil român*, în Curierul Judiciar, București, nr. 11/2009, p. 628-634;

⁶ Voicu, A. V., „Reglementarea „vieții familiale” în Noul Cod Civil, în „Scientia Iuris” anul I, Nr. 1, 2011, p. 49-126, Cluj-Napoca, cu trimitere la Florian Emese, „Dreptul familiei, Ediția 3, cu referiri la Noul Cod Civil”, Ed. C.H.Beck, București, 2010, p.20: „Prevederi asemănătoare sunt cuprinse în Codul civil elvețian (art. 90), precum și în Codul civil italian (art. 79). „Logodna franceză” are același înțeles de promisiune reciprocă de a încheia căsătoria, ce-i drept, deslușit doctrinar și jurisprudțial, întrucât legea civilă păstrează tăcerea în privința logodnei”, cu trimiteri la J.-J. Lemouland, în „Droit de la famille”, op.cit., p. 53-58, nr. 111.70 – 111.81 precum și soluțiile de practică judiciară indicate de autor; P. Courbe, „Droit de la famille”, 2e ed., Ed. Armand Colin, 2001, p. 35-38, nr. 63-71; X. Labbee, Les rapports juridiques dans le couple sont-ils contractuels? Presses Univ. Septentrion, 1996, p. 119. A se vedea și Florian Emese, op. cit., 2011, p. 40 și urm.

⁷ Voicu, A. V., *Reglementarea „vieții familiale” în Noul Cod Civil*, în „Scientia Iuris” anul I, Nr. 1, 2011, p. 49-126, Cluj-Napoca.

⁸ Lupașcu, D., Crăciunescu, C. M., op. cit., 2011, p. 36. Concubinajul, nereglementat expres în sistemul nostru de drept, dar nici interzis, este agreat de alte sisteme de drept ca de pildă al Islandei, Danemarcei, Suediei, Marii Britanii, Olandei etc.

Potrivit opiniei, larg răspândită în doctrina de specialitate, se consideră că logodna nu este un contract, ci un simplu fapt juridic care poate să producă cel mult efecte extrinseci căsătoriei, în special în cazul ruperii unilaterale și abuzive.⁹

Există însă și opinii care împărtășesc teza contractualistă a logodnei, considerându-se că este contrar realității psihologice și sociale să se nege aspectul său contractual. Aceste opinii au drept argument faptul că acest „contract” nu are conținutul unui antecontract de căsătorie, astfel încât părțile nu s-ar obliga să încheie căsătoria (obligație de rezultat), ci s-ar obliga doar să încerce în mod loial să stabilească o asemenea relație de natură să conducă la încheierea căsătoriei (obligație de mijloace). Astfel, libertatea matrimonială nu ar fi atinsă, deoarece oricare dintre părți poate denunța unilateral „contractul” oricând, răspunderea sa neputând fi antrenată decât în caz de denunțare abuzivă. Astfel înțeles, „contractul” de logodnă conduce la aceleași consecințe practice ca și calificarea logodnei ca un simplu fapt juridic.¹⁰

Recent, potrivit opiniei nou apărute în doctrina de specialitate, pornind de la compararea textelor NCC cuprinse în art. 266 alin. (1) și ale art. 259 alin. (1), prin care: 1. *logodna* este definită ca fiind „promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria...”; 2. *căsătoria* este definită ca fiind (... , uniunea liber consimțită între un bărbat și o femeie, încheiată în condițiile legii” - se poate observa că „în vreme ce în cazul *logodnei se subliniază, în mod exclusiv, acordul de voință, la căsătorie accentul cade pe starea juridică subsecventă exprimării consimțământului*”.¹¹

Potrivit acestei opinii această diferențiere nu este justificată „întrucât ambele instituții izvorăsc dintr-un act juridic și generează o stare juridică, un statut reglementat de lege, ce nu poate fi ignorat”.¹² Pentru aceste considerații, termenului „logodnă” i se pot acorda două accepțiuni:

1. într-o primă accepțiune de *act juridic*;
2. în a doua accepțiune de *statut juridic*.

Astfel, logodna statuează (juridic) actul juridic prin care viitorii logodnici își promet reciproc, printr-o înțelegere prealabilă, realizarea unui scop

---

⁹ Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 75, cu trimitere la Albu, I., „Căsătoria în dreptul român”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1988, p. 28-32; A. Bénabent, „Droit civil”. La Famille, Litec, Paris, 2003, p. 50.

¹⁰ Ibidem, cu trimitere la Cornu, C., „Les régimes matrimoniaux”, PUF, Paris, 1997, p. 265.

¹¹ Lupașcu, D., Crăciunescu, C. M., op. cit., 2011, p. 38.

¹² Ibidem.

comun și anume „încheierea căsătoriei”, fapt care ne poate conduce spre ideea de convenție, ca urmare a promisiunii sinalagmatice de a încheia căsătoria.¹³ Astfel, ne raliem opiniei potrivit căreia logodna este un act

---

¹³ Identificăm în doctrina de specialitate un demers argumentativ, pe care-l însușim și noi, în legătură cu opinia potrivit căreia apartenența logodnei la categoria actelor juridice nu poate fi refuzată: „Promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria este prin definiție (legală) un acord de voințe, ceea ce o exclude din rândul faptelor juridice.[...] Dacă, prin voința explicită a legiuitorului român, promisiunea maritală poate fi dovedită prin orice mijloc de probă (la fel ca faptul juridic) și nu este înzestrată cu forță obligatorie, discuția asupra naturii juridice a logodnei reglementată prin art. 266 din Noul Cod civil nu este oare doar un exercițiu de pedanterie teoretică, fără nicio utilitate practică? Nicidecum. Există un aspect al logodnei care se cuvine descifrat, anume incidența sancțiunii nulității, specifică numai categoriei actelor juridice și, dacă este cazul, identificarea efectelor sale. Ne întrebăm dacă și în ce condiții o cauză de nulitate în sine, fără «aportul» altor elemente de fapt survenite ulterior logodnei, legitimează ruperea acesteia și dacă nulitatea este aptă să îndepărteze perspectiva răspunderii pentru ruperea abuzivă sau culpabilă a logodnei ori dacă sancțiunea, ridicată în apărare de cel acționat în judecată pentru ruperea abuzivă sau culpabilă a logodnei poate înlătura răspunderea, generând în schimb obligația reciprocă de restituire a cheltuielilor făcute în vederea căsătoriei.[...] Pornind de la premisa că logodna este un act juridic, suntem de părere că va fi lovită de nulitate ori de câte ori s-a încheiat cu neobservarea condițiilor de fond stabilite pentru căsătorie – anume, conform indicațiilor din secțiunea consacrată nulității absolute a căsătoriei, art. 293 și 294, a exigențelor privind consimțământul la căsătorie și căsătoria între persoane de sex diferit (art. 271), vârsta matrimonială (art. 272), starea de persoană necăsătorită (art. 273), inexistența rudeniei firești sau adoptive în grad interzis de lege (art. 274), interdicția căsătoriei între tutore și persoana minoră aflată sub ocrotire (art. 275), precum și lipsa impedimentului constând în alienație sau debilitate mintală (art. 276). Cum se poate observa, unele dintre aceste condiții - ne referim la cerința diferenței de sex (art. 271), impedimentul rudeniei în grad interzis de lege (art. 274), precum și la interdicția de căsătorie dată de alienația sau debilitatea mintală (art. 276) – nesocotite la data promisiunii, nu pot fi „remediate” și au severitate de impedimente peremptorii la căsătorie, în sensul că încheierea valabilă a căsătoriei între logodnicii respectivi nu este și nu va fi nicicând posibilă. Considerăm că aceste împrejurări, cunoscute de ambele părți la data promisiunii de căsătorie, sunt de natură să excludă ideea rupturii abuzive ori culpabile a logodnei, niciuna dintre părți nefiind îndreptățită ca, prin încheierea cu rea-credință a logodnei să-și procure vreun avantaj patrimonial însă, invocându-se nulitatea, ambii logodnici vor fi ținuți să-și restituie donațiile, precum și să împartă cheltuielile făcute în vederea căsătoriei. Dacă însă numai unul dintre logodnici știa, la data logodnei, de existența impedimentului peremptoriu la căsătorie, în caz de rupere a logodnei, „logodnicul de rea-credință” nu este îndreptățit, spunem noi, să se prevaleze de prevederile art. 269 C. civ., în schimb celălalt, de bună-credință fiind, este protejat de prevederea amintită și poate obține daune interese, materiale și morale; credem că cele stipulate prin art. 269 alin. (2) permit o atare interpretare, în sensul că, cel care, a ascuns cu bună-știință o împrejurare de natură să se opună în mod categoric finalizării proiectului de căsătorie, prin conduita sa culpabilă, l-a determinat pe celălalt să pună capăt logodnei”. (E. Florian, op. cit., 2009, p. 632-633)

juridic *sui generis*, care atrage un anume statut legal pentru persoanele logodite – fiind de acord cu definiția astfel atribuită logodnei potrivit căreia aceasta este o „*stare juridică facultativă*, premergătoare căsătoriei, izvorâtă din promisiunea reciprocă intervenită, în condițiile legii, între un bărbat și o femeie, de a încheia căsătoria”.¹⁴

3. Despre existența contractului de curtaj și a agențiilor matrimoniale

Conștienți fiind de riscul pe care ni-l asumăm prezentând unele opinii ale unor autori ai doctrinei de specialitate recente – într-un timp atât de scurt de la intrarea în vigoare a noului Cod civil, care deja a suferit modificări și completări ulterioare, risc care poate interveni ca urmare a faptului că NCN „ascunde”, probabil, în formulările lui, și unele „capcane”, ce nu vor putea fi descoperite decât în timp, pe măsura aplicării instituțiilor sale – considerăm ca necesară explicitarea și a altor reglementări și instituții nu numai proprii sistemului nostru de drept – și toate acestea în considerarea principiului aplicării prioritare a dreptului Uniunii Europene față de dreptul intern (art. 5 al NCC), atât pentru înțelegerea lor corectă, pentru crearea unei jurisprudențe unitare cât și pentru promovarea unor noi instituții juridice proprii (cel puțin) spațiului european.

Astfel, în contextul tendinței tezei contractualiste a doctrinei franceze privind logodna, „care pare să revină în atenție într-un mod tot mai articulat”¹⁵, „nu neapărat în ideea plasării logodnei în categoria contractelor”¹⁶, ci prin a-i recunoaște capacitatea de a genera unele obligații, pentru că este dificil de admis juridic ceea ce este inacceptabil moral, anume că două persoane care s-au logodit, exteriorizându-și astfel intenția lor de a se căsători, sunt cu desăvârșire libere să-și calce promisiunea”¹⁷. Abordând astfel chestiunea considerăm utilă evidențierea instituției „intermedierii persoanelor în vederea încheierii căsătoriei”. Contractul de curtaj, ca specie a intermedierii, presupune că un comerciant (curtjer) se angajează față de cealaltă parte să intermedieze încheierea unei afaceri, în schimbul unui preț. Acest

---

¹⁴ Ibidem, p. 39.

¹⁵ Florian, E., op. cit., p. 20

¹⁶ Ibidem, p. 20: „Mai mult sau mai puțin serios, logodna a fost comparată cu un contract de muncă pe durată nedeterminată sau cu o varietate a contractului de vânzare-cumpărare, vânzarea pe gustate” cu trimitere la Courbe, P., „*Droit de la famille*, op. cit., p. 35, nota nr. 2.

¹⁷ Ibidem, cu trimitere la Parquet M., „*Droit de la famille*”, Ed. Breal, 2007, p. 39.

contract profesional „nu beneficiază de o reglementare specială în România”.¹⁸ Crearea agențiilor matrimoniale în România este favorizată de cererea „pieței solitare” devenind deja o realitate. Contractul de curtaj matrimonial, ca aplicație a contractului de curtaj, are în vedere intermedierea de contacte între persoane în vederea căsătoriei viitoare. La prima vedere, curtajul matrimonial pare contrar ordinii publice, în realitate singura grijă și temere a legiuitorului trebuie să se manifeste cu privire la obiectul acestei activități, în sensul de a se limita la mijlocirea cunoașterii persoanelor, în afara oricărei presiuni asupra consimțământului la căsătorie. Aceasta presupune ca obligația curtierului sau a agenției matrimoniale să fie considerată ca fiind doar o obligație de diligență. Dacă obligația ar fi considerată de rezultat, contractul de curtaj dobândește caracter ilicit, datorită cauzei sale imorale (de a impune actul căsătoriei).¹⁹ Singurul element de asemănare îl constituie faptul că încheierea contractului de curtaj este anterioară căsătoriei învederând și faptul că „convenția matrimonială se deosebește de contractul de curtaj matrimonial atât prin condițiile de încheiere, cât și prin scop și efecte”²⁰.

Legislația noastră a făcut referire la activitatea agențiilor matrimoniale, ca fapt de comerț, în Anexa nr. 3 (cu privire la produsele și serviciile asociate activității de comercializare) la O.G. nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață; anexa nr. 3 enumera, printre alte servicii personale, și serviciile agențiilor matrimoniale. Această anexă a fost modificată prin Legea nr. 650/2002 pentru aprobarea O.G. nr. 99/2000, fiind eliminată referirea la acest tip de servicii. Ele pot fi încadrate în noua clasificare la categoria „alte activități de servicii”.²¹

---

¹⁸ Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 80.

¹⁹ Ibidem, cu trimitere la Vasilescu Paul, „Regimuri matrimoniale. Parte generală”, ed. A II –a revizuită, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 205.

²⁰ Ibidem, p. 80: „Legislația noastră a făcut referire la activitatea agențiilor matrimoniale, ca fapt de comerț, în Anexa nr. 3 (cu privire la produsele și serviciile asociate activității de comercializare) la O.G. nr. 99/2000 privind comercializarea produselor și serviciilor de piață; anexa nr. 3 enumera, printre alte servicii personale, și serviciile agențiilor matrimoniale. Această anexă a fost modificată prin Legea nr. 650/2002 pentru aprobarea O.G. nr. 99/2000, fiind eliminată referirea la acest tip de servicii. Ele pot fi încadrate în noua clasificare la categoria „alte activități de servicii” (Textul ordonanței a fost republicat în M. Of., Partea I, nr. 603 din 31 august 2007 și a fost apoi supus modificărilor și completărilor aduse de Legea nr. 211 din 24 octombrie 2008 și de O. U. G. nr. 43 din 5 mai 2010).

²¹ Ibidem.

4. Caracterele juridice ale logodnei

Logodna, potrivit reglementărilor Codului Civil, poate fi caracterizată prin următoarele:

1. Logodna este o uniune între două persoane, de sex opus (între un bărbat și o femeie). Uniunea se realizează în vederea realizării unui scop comun: încheierea căsătoriei.

2. Logodna este monogamă – fiind o stare juridică premergătoare căsătoriei, logodna împrumută acest caracter al căsătoriei – niciunul dintre cei logodiți neputându-și avansa promisiunea reciprocă de a încheia o căsătorie cu un altul (alta) cât timp nu au rupt logodna la care sunt ținuți.

3. Logodna este liber consimțită – dispozițiile privind condițiile de fond pentru încheierea căsătoriei, cu excepția avizului medical și a autorizării instanței de tutela, fiind aplicabile logodnei (art. 266, alin. 2) – viitorii logodnici pot să hotărască singuri dacă se logodesc sau nu, fără vreun amestec al altor persoane.

4. Logodna este consensuală – nu este necesară intervenția vreunei autorități pentru constatarea încheierii logodnei, părțile având libertatea deplină de a alege modalitatea concretă de exprimare a consimțământului (art. 266 alin. 3). Cu toate că, spre deosebire de căsătorie, unde însăși legea fundamentală prevede posibilitatea celebrării religioase, însă numai după încheierea căsătoriei civile (Constituția României, art. 48, alin. 2), logodna nu prevede o asemenea reglementare – în mod tradițional logodna poate fi celebrată și religios.

5. Logodna se încheie până la căsătorie – actuala reglementare nu stabilește niciun termen pentru încheierea logodnei – părțile pot să convină asupra datei încheierii căsătoriei (în condițiile legii), după cum au libertatea să nu stabilească nimic în acest sens. Starea juridică a logodnei nu poate depăși momentul încheierii căsătoriei.

6. Logodna se întemeiază pe egalitatea în drepturi și obligații a persoanelor logodite – potrivit Constituției României, art. 16, alin. (1) „cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări”. De asemenea, se statuează egalitatea dintre bărbat și femeie în toate domeniile vieții sociale²² – purtând astfel această egalitate

---

²² Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, republicată în temeiul art. III din O.U.G. nr. 56/2006 pentru modificarea și comple-

și asupra noii instituții de drept civil a logodnei – egalitate ce se referă atât la condițiile încheierii acesteia, cât și la relațiile dintre cei logodiți.

7. Logodna se încheie în scopul căsătoriei – logodna fiind doar promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria, constituie doar premisa nașterii unei familii.

5. Condițiile de fond pentru încheierea logodnei

Pentru aceleași considerente pentru care ne-am raliat opiniei potrivit căreia logodna este un act juridic *sui generis*, care atrage un anume statut legal pentru persoanele logodite – pentru a distinge definiția și natura juridică ale logodnei de cele ale contractului (înțeles în termenii art. 1.166 C.civ.), ne vom îndepărta de formulările „condiții de validitate/valabilitate”²³ (ale logodnei) uzitate în materia contractelor – art. 1.179 C.civ. Astfel, vom utiliza și explicita formularea „condițiile de fond ale logodnei” cuprinsă în art. 266 alin. (2) Cod civil: „Dispozițiile privind *condițiile de fond* pentru încheierea căsătoriei sunt aplicabile în mod corespunzător, cu excepția avizului medical și a autorizării instanței de tutelă”.

Condițiile de fond pentru încheierea logodnei se prezintă sub două forme, și anume²⁴:

1. Condiții pozitive – ***Cerințe de fond*** care trebuie să existe pentru a se putea încheia logodna;

2. Condiții negative – ***Impedimente*** („impedimente la logodnă”), stări de fapt sau de drept – care nu trebuie să existe pentru a se putea încheia logodna.

Din cele prezentate se desprinde regula potrivit căreia *se pot logodi numai persoanele care îndeplinesc condițiile necesare încheierii căsătoriei* – cu atenție specială la logodna minorului de cel puțin 16 ani (vezi art. 272 C.civ.) și la logodna între rudele în linie dreaptă, precum și între cele în linie colaterală până la al patrulea grad inclusiv (vezi art. 274 C. Civ).

---

tarea Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 768 din 8 septembrie 2006, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 507/2006, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 10 din 8 ianuarie 2007, dându-se textelor o nouă numerotare. Legea a mai suferit modificări prin dispozițiile O.U.G. nr. 68/2000, prin abrogarea art. 24-30.

²³ Mureșan, M., Vasilescu, P., Kocsis Iozsef, „Dicționar de drept civil”, Ed. Cordial Lex, Cluj-Napoca, 2009, p.: „validitate, calitate a unui act juridic de a fi valabil, încheiat fiind în respectul *ordinii publice* și al *bunelor moravuri*. var. valabilitate”.

²⁴ Florian, E., op. cit., 2011, p. 14.

Potrivit C. civ. „încheierea logodnei nu este supusă niciunei formalități și poate fi dovedită cu orice mijloc de probă” [art. 266 alin (2) și (3)];

5.1. Condițiile de fond pozitive (cerințele de fond) ale logodnei

Potrivit celor cuprinse în art. 266 alin. (2), (3) și (5) C. civ., logodna este supusă condițiilor de fond cerute pentru căsătorie – cu excepția avizului medical și a autorizării instanței de tutelă. Analizând prevederile art. 271-277 C. civ., referitoare la condițiile de fond pentru căsătoriei constatăm că logodna (promisiunea maritală reciprocă) presupune îndeplinirea următoarelor cerințe de fond:

1. Consimțământul personal și liber a două persoane de sex biologic diferit. **2.** Vârsta minimă de 18 ani.

5.1.1. Consimțământul la logodnă

Consimțământul la logodnă reprezintă manifestarea de voință a celor două persoane în vederea încheierii logodnei. Acest acord de voință nu se confundă cu simpla cerere în căsătorie, după cum este diferit de consimțământul la căsătorie.

Consimțământul la logodnă trebuie să îndeplinească următoarele condiții: **1.** să provină de la o persoană cu discernământ, adică de la o persoană care are atât capacitate intelectuală, cât și capacitate volitivă; Așa fiind, lipsa discernământului (cazul alienatului mintal, debilului mintal și persoanei lipsită vremelnic de facultățile mintale datorită: stării de ebrietate, delirului, hipnozei etc.) atrage și lipsa consimțământului; **2.** să fie exprimat personal de către cei ce vor să se logodească, fiind exclusă încheierea logodnei prin reprezentare²⁵; **3.** să fie liber, în sensul că nu există nici o piedică în alegerea viitorului logodnic (limitări de castă, rasiale, religioase, juridice ș.a.); **4.** în sens juridic, consimțământul este liber dacă nu există vicii de consimțământ. **5.** să fie deplin, adică neafectat de modalități (termen, condiție, sarcină); **6.** să fie exprimat neîndoielnic.

La fel ca și în cazul căsătoriei, consimțământul poate fi viciat prin eroare (care poate viza doar identitatea fizică a celuilalt logodnic), dol sau violență.

---

²⁵ Ibidem, p. 42, cu trimitere la D. Alexandresco, *Explicațiune teoretică și practică a dreptului civil român în comparațiune cu legile vechi și cu principalele legislațiuni străine*, Tipografia Națională, Iași, 1898, p. 142) – „În dreptul roman, pețitorul sau mijlocitorul de căsătorii (*proxeneta sau conciliator nuptiarum*) avea dreptul la o plată (*Proxenetica jure licito petuntur*). La noi această convenție era considerată ca fiind contrară bunelor moravuri, fiind lovită de nulitate, astfel că pețitorul sau starostele nu primeau vreo plată”.

5.1.2. Diferența de sex

Diferența de sex – ca și în cazul căsătoriei²⁶, logodna poate fi încheiată numai între un bărbat și o femeie. Cerința diferenței de sex ca cerință de fond a căsătoriei este prevăzută de art. 271 C. civ., fapt care ne determină ca să apreciem inutilă precizarea specială (expresă) obiect al art. 266 C civ. alin. (5). Sexul fiecărei persoane este menționat în actul de naștere și, respectiv, certificatul de naștere.²⁷ În cazul persoanelor cu anumite probleme medicale (sex incert, modificări în planul sexualizării, tulburări psihologice de sexualizare) se poate promova acțiune în justiție pentru stabilirea exactă a sexului sau, după caz, pentru schimbarea sexului²⁸.

---

²⁶ Căsătoria între persoane de același sex este recunoscută în mai multe state, ca de exemplu: Olanda, Belgia, Marea Britanie, Canada, Spania, Norvegia, Suedia, Portugalia, Africa de Sud, Nepal și SUA (doar Connecticut, Iowa, Massachusetts, Vermont și Carolina de Nord). Dezbateri publice, cu susținerea partidelor politice aflate la putere, în vederea recunoașterii acestei uniuni se regăsesc în state precum: Islanda, Slovenia, Luxemburg, Argentina și Venezuela.

²⁷ Potrivit art. 20 alin. (1) al Legii nr. 119 din 1996 (republicată și actualizată) chiar „în situația în care declarația de naștere a fost făcută după expirarea termenelor prevăzute de art. 17 alin. (3) înăuntrul termenului de un an de la naștere, întocmirea actului de naștere se face cu aprobarea primarului, respectiv a șefului misiunii diplomatice sau al oficiului consular de carieră și dacă nașterea s-a produs în străinătate și întocmirea actului nu a fost făcută la misiunea diplomatică sau la oficiul consular de carieră al României ori la autoritatea locală din străinătate, întocmirea actului de naștere se face în țară, la serviciul public comunitar local de evidență a persoanelor sau, după caz, de ofițerul de stare civilă din cadrul primăriei unității administrativ-teritoriale pe a cărei rază se află domiciliul părinților, după ce Ministerul Administrației și Internelor verifică, prin intermediul Ministerului Afacerilor Externe, dacă nașterea nu a fost înregistrată în străinătate [art. 20, alin. (2) al Legii nr. 119/1996]; Când declarația a fost făcută după trecerea unui an de la data nașterii, întocmirea actului se face în baza hotărârii judecătorești definitive și irevocabile, care trebuie să conțină toate datele necesare întocmirii actului de naștere; Acțiunea se introduce la judecătoria în a cărei rază teritorială are domiciliul persoana interesată sau unde are sediul serviciul de protecție specială a copilului. Cererea se soluționează potrivit dispozițiilor privind procedura necontencioasă din Codul de procedură civilă. În vederea soluționării, instanța solicită serviciului public comunitar de evidență a persoanelor în a cărui rază administrativ-teritorială are domiciliul persoana interesată sau se află sediul serviciului de protecție specială a copilului, verificări pentru stabilirea identității, precum și avizul medicului legist cu privire la *vârsta și sexul persoanei al cărei act de naștere se cere a fi întocmit*. Judecarea cauzei se face cu participarea procurorului [art. 21, alin. (2) al Legii nr. 119/1996 republicată în M. Of., Partea I, nr. 743 din 2 noiembrie 2009 și actualizată până la data de 03.02. 2012.];

²⁸ Lupașcu, D., Crăciunescu, C.M., op. cit., 2011., nota de subsol nr. 3: „La nivelul statelor europene nu există o abordare comună în privința transsexualismului, fenomen care nu este însă încurajat. După Hotărârea din 11 iulie 2002 a Curții Europene a

Având în vedere faptul că această cerință de fond va fi dezvoltată în principal în paginile unei lucrări de „dreptul familiei”, în secțiunea care privește instituția căsătoriei, considerăm ca nu va fi lipsită de interes dezvoltarea acestei problematice din perspectiva doctrinei de specialitate.

A se vedea Terzea, V., op. cit., 2011, p. 204, notele nr. 1,2,3.: **1.** „În principiu, sexul fiecărei persoane este stabilit prin actul său de naștere, act care cuprinde această mențiune. Problema de a ști dacă această condiție este sau nu îndeplinită se poate ivi totuși în practică în cazurile – desigur excepționale – ale persoanelor al căror sex nu este suficient de diferențiat. Chestiunea de a ști dacă din punct de vedere fiziologic o persoană poate fi considerată ca aparținând unui sex și din această cauză trebuie să i se interzică căsătoria este de domeniul medicinei judiciare. Rezolvarea ei reclamă, prin urmare, o expertiză medico-judiciară. O căsătorie încheiată de o persoană al cărei sex nu este diferențiat este nulă”. [I. Rucăreanu, în Tr. Ionașcu ș.a., „Căsătoria în R.P.R., Editura R.P.R., București, 1994, I, p. 42]; **2.** „În cazul persoanelor cu anumite tulburări, care au sexul incert sau ulterior înregistrării sexului au avut loc modificări importante pe planul sexualizării, adică în situația intersexualizării – care este o formă a tulburărilor de sexualizare – și a transsexualismului – care este o formă a tulburărilor de sexualizare psihologice – este admisibilă acțiunea în stabilirea exactă a sexului ori acțiunea în schimbarea sexului, care sunt acțiuni de stat, nu de rectificare a înregistrării în actele de stare civilă, deoarece nu este vorba de o eroare cu privire la sexul înregistrat, modificarea sexului intervenind ulterior înregistrării. [V. Ciorbea, Probleme juridice privind stabilirea și schimbarea stării juridice a persoanei în situații speciale (I), în SCJ nr. 3/1987, p. 240]; **3.** „Spre deosebire de celelalte drepturi și libertăți garantate de Convenție cu privire la care textele sale dispun că acestea aparțin «oricărei persoane» sau că «nimeni» nu poate fi supus la un tratament degradant sau la tortură, la muncă forțată sau să fie condamnat de două ori pentru aceeași faptă art. 12 folosește formularea potrivit căreia la împlinirea vârstei legale de căsătorie «bărbatul și femeia» au dreptul de a se căsători; textul nu dispune că «orice persoană» are dreptul încheierea unei căsătorii. Diferența este fundamentală; ea reflectă concepția potrivit căreia dreptul la căsătorie este recunoscut persoanelor care au sex biologic diferit”. [C. Bîrsan, Convenția europeană a drepturilor omului, vol. I, p. 850]

Drepturilor Omului, pronunțată în cauza *Christine Goodwin versus Regatul Unit*, tendința dominantă este de recunoaștere a noii identități sexuale”.

5.1.3. Vârsta minimă

Vârsta minimă de 18 ani, deopotrivă în cazul bărbatului și al femeii - art. 272 alin. (1) C. civ., cu mențiunea că, pentru motive temeinice minorul, bărbat sau femeie, care a împlinit vârsta de 16 ani se poate logodi însă numai cu încuviințarea părinților sau, după caz a tutorelui ori a persoanei, autorității abilitate să exercite drepturile părintești, potrivit dispozițiilor art. 272 alin. (2)-(5) C. civ.

Este necesar de a fi menționat faptul că, în cazul logodnei minorului, spre deosebire de căsătoria acestuia, nu se cere avizul medical și nici autorizarea instanței de tutelă. Ca regulă, logodna se poate încheia numai dacă persoanele respective au împlinit vârsta de 18 ani, sau, după caz, au dobândit capacitatea deplină de exercițiu anticipat.

Prin urmare, prezintă relevanță atât majoratul civil, cât și dobândirea capacității depline de exercițiu²⁹. Cu titlu de excepție, minorul care a împlinit vârsta de 16 ani se poate logodi cu încuviințarea părinților (din căsătorie, din afara căsătoriei sau adoptivi) sau, după caz, a tutorelui, a persoanei sau instituției care exercită drepturile părintești, numai dacă există „motive temeinice”, pe care legea nu le definește.³⁰

În caz de divergență între părinți cu privire la încuviințarea logodnei, hotărâște instanța de tutelă,³¹ având în vedere interesul superior al copilului.

Dacă unul dintre părinți este decedat (moarte constatată fizic ori declarată judecătorește) sau se află în imposibilitate de a-și manifesta voința (interdicție

---

²⁹ Ibidem, p. 41, nota de subsol nr. 1: „Pentru capacitatea de a încheia logodna în Elveția, a se vedea art. 90 alin. (2) C. civ. Elvețian”.

³⁰ Ibidem, nota de subsol nr. 2: „Aceeași situație se întâlnește în cazul căsătoriei minorului. Sub imperiul vechii reglementări (Codul familiei), cu privire la conținutul sintagmei „motive temeinice” pentru încheierea căsătoriei, în doctrină s-a considerat că sunt asemenea motive: graviditatea, nașterea, boala gravă, concubinajul etc. (A se vedea, spre exemplu: I. P. Filipescu, A. I. Filipescu, „*Tratat de dreptul familiei*”, ed. a VIII-a, revăzută și completată, Ed. Universul Juridic, București, 2006, p. 12; A. Bacaci, V. Dumitrache, C. Hageanu, „*Dreptul familiei*”, Ed. AH Beck, București, 1999, pp. 18-19; E. Florian, „*Dreptul familiei*”, Ed. C. H. Beck, 2010, pp. 32-33)”.

³¹ Ibidem, nota de subsol nr. 3, cu trimitere la C. Hamangiu, N. Georgean, „*Codul civil adnotat*”, vol. I, reeditare, Ed. AII Beck, București, 1999, pp. 175-176): „Potrivit Codului civil din 1864, astfel cum a fost modificat în 1906, în cazul băiatului și fetei sub 21 de ani care doreau să se căsătorească era necesar consimțământul părinților, iar în caz de neînțelegeri între părinți, consimțământul tatălui era de ajuns (art. 131). Dacă ambii părinți erau morți sau în neputință de a-și manifesta voința „atunci bunul și buna despre tată și în lipsa lor, bunul și buna despre mamă țin locul acestora”, iar în lipsă de buni, era necesar consimțământul tutorelui (art. 133).”

judecătorească, stare de comă, declararea judecătorească a dispariției, alienația mintală sau debilitatea mintală ș.a.) este suficientă încuviințarea celuilalt părinte. De asemenea, în situația scindării autorității părintești (în cazuri excepționale: la divorț, la constatarea nulității sau la anularea căsătoriei etc.) este suficientă încuviințarea părintelui care exercită autoritatea părintească. Încuviințarea logodnei este o componentă a autorității părintești, fiind, în esență, un act juridic unilateral, revocabil până în momentul încheierii logodnei³². La fel ca și în cazul căsătoriei minorului³³, considerăm că atât refuzul abuziv de încuviințare a logodnei, cât și revocarea abuzivă a încuviințării pot fi cenzurate la instanța de judecată, urmându-se calea procedurii contencioase. Legea nu impune vreo condiție de formă pentru încuviințare, situație în care opinăm că aceasta poate fi dată verbal sau în scris. Ca și în cazul încheierii căsătoriei, și logodna poate fi încheiată de minorul căruia instanța de tutelă i-a recunoscut capacitatea deplină de exercițiu anticipat, după împlinirea vârstei de 16 ani (emancipat în temeiul art. 40 Cod civil)³⁴, fără a avea nevoie de încuviințarea sau autorizarea menționată.

5.2. Impedimentele la logodnă

Se cere lipsa impedimentelor, stări de fapt sau de drept – care nu trebuie să existe pentru a se putea încheia logodna.

a. Starea civilă de persoană căsătorită sau de persoană logodită – Potrivit prevederilor C. Civ., art. 273 Bigamia „Este interzisă încheierea unei noi căsătorii de către persoana care este căsătorită” Prevederea este aplicabilă în mod corespunzător și în cazul logodnei – rezultă că persoana căsătorită nu se poate logodi cu o altă persoană. „Tot astfel, dat fiind specificul proiectului de căsătorie și fundamentul acestuia, apreciem că persoanele logodite nu pot încheia o nouă logodnă. Starea de persoană căsătorită (art. 273 C. Civ.; fiind vorba de aplicarea prin asemănare a prevederilor interesând condițiile de fond ale încheierii căsătoriei, este susceptibil de

---

³² Ibidem, nota de subsol nr. 4: „În același sens, cu privire la analiza condițiilor necesare pentru acordarea dispensei de vârstă pentru încheierea căsătoriei minorului, a se vedea F. A. Baias, M. Avram, C. Nicolescu, *Modificările aduse Codului familiei prin Legea nr. 288/2007*, în *Dreptul* nr. 3/2008, pp. 9-41.”

³³ Ibidem, nota de subsol nr. 5: „F. A. Baias, M. Avram, C. Nicolescu, **op. cit.**, p. 18”.

³⁴ C. Civ., art. 40 Capacitatea de exercițiu anticipată: „Pentru motive temeinice, instanța de tutelă poate recunoaște minorului care a împlinit vârsta de 16 ani capacitatea deplină de exercițiu. În acest scop, vor fi ascultați și părinții sau tutorele minorului, luându-se, când este cazul, și avizul consiliului de familie.”

interpretare dacă interdicția de a se logodi se adresează numai persoanei căsătorite sau are de asemenea în vedere persoana logodită câtă vreme promisiunea anterioară în vederea căsătoriei nu a fost denunțată”.³⁵

b. Rudenia firească sau adoptivă în linie dreaptă indiferent de grad, precum și în linie colaterală, însă numai până la gradul al patrulea inclusiv, cu precizarea că rudele colaterale de gradul al patrulea se pot logodi, însă căsătoria lor va trebui autorizată de instanța de tutelă care se va pronunța în lumina motivelor temeinice invocate de cei interesați și în baza unui aviz medical dat special în acest sens (art. 274 C.civ.; Este necesar să se distingă între rudenia în linie dreaptă (directă) – caz în care logodna este interzisă indiferent de grad – și rudenia în linie colaterală – caz în care logodna este interzisă doar până la al patrulea grad inclusiv. Pentru motive temeinice – la fel ca și în cazul logodnei minorului – rudele în linie colaterală de gradul al patrulea (adică verii primari) se pot logodi. Potrivit art. 451 C. civ.: „adopția este operațiunea juridică prin care se creează legătura de filiație între adoptator și adoptat, precum și legături de rudenie între adoptat și rudele adoptatorului”. Drept urmare, logodna este oprită între adoptat și rudele sale din adopție, în aceleași condiții ca și între rudele firești, astfel cum prevede alin. (3) al art. 274 Cod civil în privința încheierii căsătoriei. Interdicția se referă atât la cei care au devenit rude prin adopție, cât și la cei a căror rudenie firească a încetat prin efectul adopției.

c. **Starea de tutelă** – tutorele, din rațiuni de ordin moral, nu se poate logodi cu persoana minoră aflată sub tutela sa, între aceste persoane existând și interdicția de a se căsători. Pe timpul tutelei fiind oprită căsătoria, la fel și logodna, între tutore și persoana minoră aflată sub tutela sa (art. 275 C. civ.).

d. **Alienația sau debilitatea mintală** (C. Civ., art. 276 Alienația și debilitatea mintală „Este interzis să se căsătorească alienatul mintal și debilul mintal”. Alienatul mintal sau debilul mintal nu se pot logodi, indiferent dacă se află sau nu sub interdicție judecătorească.

Terzea, V., op. cit. 2011, p. 276. Jurisprudență. Decizie de speță: „Bolnavi psihici. Nulitatea căsătoriei. 1) Alienații mintali și debilități mintali sunt opriți a se căsători, fără a distinge dacă sunt puși sau nu sunt puși sub interdicție sau dacă la încheierea căsătoriei s-au aflat într-un moment de

---

³⁵ Florian, E., op. cit., 2011, p. 14.

luciditate. În ceea ce privește persoanele lipsite vremelnic de facultățile mintale, acestea pot cere nulitatea căsătoriei numai dacă, la data încheierii lor, nu aveau discernământul faptelor lor. Această deosebire de tratament își are explicația în finalitatea urmărită de lege, de a interzice căsătoria alienaților mintali și a debililor mintali, dată fiind imposibilitatea unor raporturi normale atât între soți, cât și între aceștia și între copiii născuți dintr-o asemenea căsătorie, iar pe de altă parte posibilitatea procreării unor copii cu deficiențe psihice. De aceea, în asemenea situații este necesar a se stabili dacă, datorită bolii psihice de care suferă, o anumită persoană face parte din categoria celor care nu pot încheia căsătoria chiar dacă, la data încheierii, s-ar afla într-un moment de luciditate. [TS, col. civ., dec. nr. 1617/1967, în I. Mișuță, Repertoriu I, nr. 2, p. 12]

Nota autorului (Terzea, V.): *Conform art. 211 LPA (Legea nr. 71/2011), prin expresiile «alienație mintală» sau «debilitate mintală» se înțelege o boală psihică ori un handicap psihic ce determină incompetența psihică a persoanei de a acționa critic și predictiv privind consecințele social-juridice care pot decurge din exercitarea drepturilor și obligațiilor civile.*

6. Situația formalităților pentru încheierea logodnei

Dominată de principiul consensualismului, „încheierea logodnei nu este supusă niciunei formalități și poate fi dovedită prin orice mijloc de probă” [art. 266 alin. (3) C.civ.]. Cu toate acestea, se consideră că nimic nu împiedică părțile să încheie logodna într-un cadru solemn (de exemplu: în fața notarului public, la biserică etc), consemnându-se în scris promisiunea reciprocă de a se căsători. Legea nu impune vreo cerință privitoare la remiterea unor bunuri (exemplu: inelul de logodnă ori alte daruri), astfel că inexistența acestora nu influențează validitatea logodnei. „Logodna nu presupune în mod necesar conviețuirea faptică, însă nici nu o exclude. Uniunea consensuală (concubinajul), ca stare de fapt tolerată dar nereglementată de lege, se caracterizează prin traiul comun având caracter de stabilitate și continuitate, fără să implice, în mod necesar, vreun angajament în vederea căsătoriei; dimpotrivă, logodna este o promisiune maritală reciprocă ce nu subînțelege, inevitabil, coabitarea logodnicilor. Evident, concubinajul și logodna nu sunt incompatibile, ele nu se exclud. În opinia noastră (Florian, E.), uniunea consensuală poate avea semnificația unei tacite promisiuni reciproce de căsătorie; de vreme ce logodna se dovedește prin orice mijloc de probă,

inclusiv prin prezumții, e de presupus că viața de cuplu organizată potrivit modelului conjugal este, potrivit voinței părților, „o etapă premaritală.”³⁶

7. Dovada încheierii logodnei

Potrivit dispozițiile art. 266 alin. (3) C. civ dovada logodnei se poate face cu orice mijloace de probă (interogatoriu, martori, prezumții, înscrisuri etc.) admise de lege, fie ca un contract (când s-ar face aplicarea regulii privind imposibilitatea morală de a preconstitui un înscris).³⁷

Logodna poate fi dovedită cu orice mijloace de probă – cu toate că administrarea probelor pare foarte facilă, „în practică ar putea să existe dificultăți de stabilire a situației de fapt, în condițiile în care relațiile reale dintre logodnici sunt dificil de apreciat în mod obiectiv de către terți (în numeroase ocazii, un martor poate declara ceea ce unul dintre logodnici i-a relatat; în rare situații martorii asistă direct la formularea promisiunii reciproce)”.³⁸

8. Efectele logodnei

Din perspectiva căsătoriei promise, logodna nu este nici „preambulul” necesar al căsătoriei [art. 266 alin. (4) C. civ.], nici garanția realizării proiectului de căsătorie, nefiind investită cu forță obligatorie [art. 267 alin. (1) C. CIV.]. Apropierea convenției matrimoniale de logodnă se realizează în condițiile în care atât logodna, cât și convenția matrimonială preced căsătoria. Logodna constă în promisiuni reciproce de căsătorie. Convenția matrimonială se încheie, de regulă, înainte de căsătorie, în vederea căsătoriei.

Legea nu arată care sunt efectele logodnei, ci se limitează doar să reglementeze consecințele predominant patrimoniale ale ruperii logodnei. Actul juridic al logodnei generează starea juridică de persoane logodite. De aici decurg o serie de consecințe morale, dar și juridice - încheierea logodnei nu aduce nici o zestre de drepturi și îndatoriri de natură personală sau patrimonială care să „lege” logodnicii, oricât s-ar prelungi în timp promisiunea maritală. Analogia cu dispozițiile din materia căsătoriei referitoare la drepturile și îndatoririle soților nu poate intra în discuție. Logodnei îi sunt aplicabile, în mod corespunzător doar condițiile de fond ale căsătoriei, afară

---

³⁶ Florian, E., op. cit., 2011, p. 15.

³⁷ Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 71.

³⁸ Lupașcu, D., Crăciunescu, C.M, op. cit., 2011, p. 44.

de avizul medical și autorizarea instanței de tutelă. Îndatorirea de fidelitate, de respect, de sprijin moral, de a locui împreună [art. 309 alin. (1) și (2) C. civ.] sunt explicit atașate calității de soț (art. 307 C. civ.), ca de altfel și categoria drepturilor și obligațiilor patrimoniale, de pildă, regimul matrimonial produce efecte numai din ziua încheierii căsătoriei (art. 313 C. civ.), chiar dacă înainte de căsătorie s-ar fi încheiat o convenție matrimonială [art. 330 alin. (2) C. civ.]. „Cu toate acestea, legăturile statornicite între logodnici nu sunt în afara oricărei protecții juridice; fosta Comisie Europeană s-a pronunțat în sensul că relația dintre un deținut și logodnica sa intră în sfera noțiunii de viață privată protejată de art. 8 din Convenția europeană, ceea ce obligă autoritățile ca, în măsura posibilului, să înlesnească relațiile deținuților cu persoanele din exterior în vederea facilitării reinsertiei lor sociale”³⁹.

Astfel, așa cum s-a arătat în doctrina cu privire la delimitarea convenției matrimoniale de logodnă, atunci când viitorii soți, logodiți, încheie o convenție matrimonială se poate vorbi doar de „o simplă coincidență”⁴⁰. În realitate, efectele și scopul celor două instituții sunt diferite: *convenția matrimonială* stabilește care vor fi raporturile juridice dintre soți cu privire la bunurile și datoriile soților, prin alegerea unui anumit regim matrimonial, în timp ce *logodna* este doar un proiect de căsătorie. Convenția matrimonială⁴¹ produce efecte numai de la data și sub condiția încheierii căsătoriei, în timp ce logodna încetează ca efect al încheierii căsătoriei.

Principiul căsătoriei liber consimțite [art. 258 alin. (1) C. civ.], exprimat cu prilejul celebrării căsătoriei este incompatibil cu orice fel de limitări ori

---

³⁹ A se vedea: Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 76; Florian, E., op. cit., 2011, p. 16, nota de subsol 1: cu trimitere la jurisprudența CEDO „C.J.C.E., cauza Wakefeild c. Regatul Unit, nr. 13384/1989, 1 oct. 1990, D.R. nr. 66, p. 251.

⁴⁰ Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 79, cu trimitere la Vasilescu, P., op.cit., p. 210.

⁴¹ Ordinul Ministerului Justiției nr. 1.786/C din 31 august 2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind organizarea și funcționarea Registrului național notarial al regimurilor matrimoniale și procedura de înscriere și consultare a acestuia (Publicat în M. Of., Partea I, nr. 666 din 19 septembrie 2011): Art. 1 (3) – Regimul matrimonial al comunității legale de bunuri se înscrie în baza actului de căsătorie pe care s-a făcut această mențiune potrivit art. 291 din Codul civil, dacă soții aleg la încheierea căsătoriei respectivul regim matrimonial; Art. 2 (1) – Convenția matrimonială, precum și orice act prin care se modifică, se revocă sau se anulează aceasta se înscriu în R.N.N.R.M. (Registrul național notarial al regimurilor matrimoniale) pentru opozabilitate față de terți; (2) Convenția matrimonială se înscrie în R.N.N.R.M. numai după încheierea căsătoriei.

nuanțări, chiar datorate unor angajamente neechivoc asumate. Este unul din argumentele pentru care nici chiar depunerea declarației de căsătorie – care, spre deosebire de promisiunea făcută prin logodnă este, în mod obișnuit, un gest ce anunță iminența încheierii căsătoriei și denotă o pronunțată determinare în asumarea statutului de soț – nu a fost și nu este susceptibilă de „executare silită”. Pe de altă parte, promisiunea căsătoriei nu împiedică renunțarea, inclusiv unilaterală la proiectul de căsătorie; despărțirea logodnicilor, adică ruperea logodnei în exprimarea legală (art. 267-269) are totuși urmări juridice, de natură patrimonială, anume restituirea darurilor de logodnă (art. 268 C. civ.) iar dacă ruperea logodnei este abuzivă sau culpabilă poate atrage obligația în desdăunări pentru cheltuielile făcute sau contractate în vederea căsătoriei, precum și pentru orice alte prejudicii cauzate (art. 269 C. civ.), „însă acestea nu sunt efecte propriu-zise ale logodnei, ci mai curând pseudo-efecte, ele nefiind generate prin încheierea logodnei decât indirect, pentru că nu poate fi denunțat ceva ce nu s-a încheiat.”⁴²

Promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria se realizează în vederea creării climatului optim de exprimare, între bărbat și femeie, a sentimentelor de prietenie și de afecțiune bazate pe existența unor obligații reciproce (respect, fidelitate și sprijin moral). Bineînțeles, în afara drepturilor și obligațiilor care decurg din însăși natura logodnei, pot să existe și alte drepturi și obligații corelative (compatibile cu logodna), în raport de conținutul concret al înțelegerii dintre părți⁴³ – asupra cărora, potrivit principiului autonomiei de voință, cei doi pot conveni. Dacă în trecut logodna presupunea în mod obligatoriu respectarea unui legământ de castitate până la cununie și chiar purificarea spirituală a viitorilor soți, astăzi ei pot conveni să locuiască și, eventual, să se gospodărească împreună, situație în care logodna se poate suprapune pe starea de concubinaj. Dacă din relația celor logodiți s-au născut copii, aceștia sunt din afara căsătoriei, urmând regimul juridic respectiv. Logodnicii pot să aleagă regimul matrimonial, însă o astfel de înțelegere va produce efecte doar din momentul încheierii căsătoriei. Din acest punct de vedere, pot opta pentru: *comunitatea legală*, *separația de bunuri* (inclusiv în varianta participării la achiziții) sau *comunitatea convențională*.

Dacă aleg un alt regim matrimonial decât cel al comunității legale, trebuie să se prezinte la notarul public pentru încheierea unei convenții matri-

---

⁴² Florian, E., op. cit., 2011, p. 15 și urm.

⁴³ Lupașcu, D., Crăciunescu, C.M., op. cit., 2011, p. 45.

moniale, care îmbracă forma unui înscris autentic. Întrucât logodnicilor nu li se aplică un regim matrimonial, bunurile dobândite împreună în perioada logodnei sunt supuse regulilor coproprietății (proprietatea comună pe cote-părți). De menționat că există chiar o prezumție relativă de coproprietate, în cazul bunurilor stăpânite în comun (C. civ., art. 633 „Prezumția de proprietate – Dacă bunul este stăpânit în comun, coproprietatea se prezumă, până la proba contrară”). În considerarea logodnei sau pe durata acesteia, în vederea căsătoriei, logodnicii pot să-și facă daruri (donație, după regulile dreptului comun) ori să primească daruri de la terți. Această din urmă variantă poate îmbrăca forma legatului sau donației, iar natura proprietății asupra bunului respectiv se va stabili în raport de voința dispunătorului. Logodnicii pot conveni să-și acorde reciproc sprijin material (obligația de a suporta împreună cheltuielile eventualului menaj în comun și obligația de întreținere). În raport de conținutul concret al învoielii dintre părți, se apreciază drepturile și obligațiile acestora și, în ultimă instanță, eventuala atitudine abuzivă de rupere a logodnei sau de determinare culpabilă a ruperii logodnei.⁴⁴

---

⁴⁴ Florian, E., op. cit., 2009, p. 630: „Sursa răspunderii este caracterul imputabil al rupturii (iar nu ruperea logodnei în sine), dacă și în măsura în care s-a cauzat un prejudiciu – sunt elemente ce creionează structura răspunderii civile delictuale, cel puțin în termenii cu care ne-a obișnuit Codul civil de la 1865 și care nu pare a avea înțeles profund diferit de cel propus de Noul Cod civil [«răspunderea delictuală» art. 1349 alin. (1) și (2), «Orice persoană are îndatorirea să respecte regulile de conduită pe care legea sau obiceiul locului le impune și să nu aducă atingere, prin acțiunile ori inacțiunile sale, drepturilor sau intereselor legitime ale altor persoane» - alin. (1), «Cel care, având discernământ, încalcă această îndatorire răspunde de toate prejudiciile cauzate, fiind obligat să le repare integral» – alin. (2), și «condițiile răspunderii» pentru fapta proprie, art. 1357 alin. (1) «Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu intenție sau din culpă, este obligat să îl repare»]. Credem că sarcina probațiunii elementelor răspunderii pentru ruperea logodnei revine reclamantului în temeiul dispoziției de principiu cuprinsă în art. 237 al Proiectului Noului Cod de procedură civilă, anume „Cel care face o susținere în cursul procesului trebuie să o dovedească, în afară de cazurile anume prevăzute de lege”. [(Notă: Prevederea a preluată de Noul Cod de procedură civilă (Legea nr. 134/2010) – „Art. 243 Sarcina probei – Cel care face o susținere în cursul procesului trebuie să o dovedească, în afară de cazurile anume prevăzute de lege.”]

9. Ruperea logodnei și efectele sale

Promisiunea reciprocă de a încheia căsătoria nu înzestrează cu puterea unei obligații juridice de rezultat – fiecare dintre logodnici sau aceștia de comun acord, sunt liberi să renunțe la proiectul de căsătorie până în momentul celebrării căsătoriei ținându-se de eventuale consecințe de natură patrimonială angajate în sarcina lor.⁴⁵

Ruperea logodnei nu are nimic ilicit, „este o ipostază a exercițiului dreptului (și a libertății) fundamentale a persoanei de a se căsători, exprimată în forma sa negativă: dreptul de a nu se căsători. Numai că nici acest drept nu poate fi exercitat abuziv, sub sancțiunea răspunderii pentru prejudiciul cauzat celuilalt logodnic.⁴⁶

Distincția între „disoluția” logodnei (ruperea logodnei nu presupune vreo formalitate anume, așa cum nici încheierea logodnei nu are vreo cerință de formă⁴⁷ astfel că poate fi dovedită prin orice mijloc de probă⁴⁸) și încetarea acesteia (prefigurând caracterul *intuitu personae* al căsătoriei) logodna încetează prin decesul unuia din logodnici⁴⁹, după cum rezultă din este de reținut, întrucât numai ruperea logodnei poate genera obligații de natură patrimonială ca sancțiune a nefinalizării promisiunii maritale.⁵⁰

Sunt două categorii de efectele patrimoniale ale ruperii logodnei:

1. obligația de restituire a darurilor;
2. răspunderea pentru ruperea abuzivă sau, după caz, pentru determinarea culpabilă a ruperii logodnei.

Precizăm că efectele patrimoniale ale ruperii logodnei pot fi cumulate și că, dreptul la acțiune întemeiat pe dispozițiile art. 269 și 269 C. civ. se prescrie într-un an de la (data) ruperii logodnei (art. 270, C. civ.).

---

⁴⁵ Florian, E., op. cit., 2011, p. 16.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ [art. 266 alin. (3) C. Civ.]

⁴⁸ [art. 267 alin. (3) C. Civ.]

⁴⁹ [art. 268 alin. (3) C.civ.]

⁵⁰ Florian, E., op. cit., 2011, p. 17.

9.1. Obligația de restituire a darurilor

Obligația de restituire a darurilor există oricare ar fi cauza eșecului proiectului marital, fie că ruptura e consimțită de ambii logodnici, fie că e reproșabilă numai unuia dintre ei; se înțelege, discuția asupra obligației de restituire nu își are rostul dacă părțile s-au căsătorit (între ele)⁵¹. De asemenea, nu există o atare obligație în cazul încetării logodnei prin moartea unuia din logodnici [art. 268 alin. (3) C. civ.].

Se admite că denunțarea (ruperea) unilaterală a logodnei poate avea anumite consecințe juridice, precum restituirea, în anumite condiții, a cadourilor. Uneori se face distincție între mai multe situații: darurile manuale, făcute pentru a respecta un obicei social și care au o valoare mică în raport cu nivelul de trai al donatorului nu se restituie; cadourile cu valoare mare, făcute în considerarea căsătoriei proiectate sunt supuse restituirii. Cu toate acestea, dacă ruperea logodnei a fost abuzivă, ele pot fi păstrate cu titlu compensatoriu, în contul despăgubirilor care s-ar cuveni părții obligate la restituire.⁵²

Sunt supuse restituirii „darurile pe care logodnicii le-au primit în considerarea logodnei sau, pe durata acesteia, în vederea căsătoriei, cu excepția darurilor obișnuite” [art. 268 alin. (1) C. civ.], pe scurt, darurile de logodnă *lato sensu* – subînțelegem, indiferent dacă sunt daruri făcute de logodnici unul altuia sau primite de aceștia ori unul dintre ei de la terțe persoane –

---

⁵¹ Ibidem, nota de subsol nr. 1: „Legiuitorul nu se referă la această ipoteză și probabil că nici nu era cazul să o facă, pare limpede că obligația de restituire nu există dacă logodna nu a fost ruptă. Este soluția promovată de jurisprudența franceză în baza art. 1088 C. civ. fr., care stabilește caducitatea donațiilor făcute în considerarea unei căsătorii care nu s-a celebrat, *per a contrario*, caducitatea nu poate fi reținută în cazul celebrării căsătoriei. Potrivit doctrinei, în cazul donațiilor făcute în vederea mariajului, încheierea căsătoriei are funcție de condiție rezolutorie tacită – *J.J. Lemouland*, în *Droit de la familie*, de *P. Murat* (coordonator), op. cit., p. 58, nr. 111.77; Nu este mai puțin adevărat că, revenind la Noul Cod civil român, în cuprinsul dispozițiilor consacrate contractului de donație, secțiunea a 4-a poartă titlul „Donațiile făcute viitorilor soți în vederea căsătoriei și donațiile între soți”, însă parcurgând dispozițiile sale, art. 1030–1033, nu întâlnim nicio referire expresă la soarta donațiilor între viitorii soți; rămâne de văzut dacă cele stipulate prin art. 1031 (revocabilitatea donațiilor între soți), anume „Orice donație încheiată între soți este revocabilă numai în timpul căsătoriei” sunt aplicabile prin analogie și în raporturile dintre viitorii soți, adică și între logodnici, iar dacă așa este, trebuie deslușit dacă aceste donații sunt revocabile numai în timpul logodnei, altfel spus, până în momentul încheierii căsătoriei, sau intenția a fost aceea ca, prin dobândirea calității de soț să se confere caracter revocabil inclusiv donațiilor între părți făcute anterior căsătoriei.”

⁵² Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 75

cu excepția darurilor obișnuite. Donațiile având o cauză străină de promisiunea de căsătorie sunt sustrate incidente acestui text.⁵³

Distincția între darurile de logodnă în sens larg – în considerarea logodnei, precum și cele în vederea căsătoriei – cu regim de donații, supuse restituirii, și darurile obișnuite, care se vor păstra, nu este facilă nici măcar în teorie. Valoarea economică sau/și afectivă (atașată, bunăoară, amintirilor de familie)⁵⁴ a unui bun oferit logodnicului sunt orientative și se cer întregite cu elemente de fapt. Este de presupus că prin „daruri obișnuite”, legiuitorul să se fi referit la „darurile manuale”, o specie a contractului de donație care, prin derogare de la regula formei autentice ad validitatem [art. 1011 alin. (1) C. CIV.], este valabil încheiat prin faptul remiterii [art. 1011 alin. (2) și (4) C. civ.]. Potrivit prevederii din materia contractului de donație, „în aprecierea valorii reduse a bunurilor care constituie obiectul darului manual se ține seama de starea materială a donatorului” [art. 1025 alin. (4)], de la momentul încheierii contractului.

Tendința instanțelor franceze este aceea de a favoriza categoria darurilor obișnuite, refuzând cererile de restituire afară numai dacă bunul disputat are o valoare vădit importantă raportată la posibilitățile materiale ale donatorului⁵⁵ – de exemplu, reprezintă de 6 ori salariul lunar al acestuia – ori sunt bijuterii de familie.⁵⁶ În ceea ce privește bijuteriile de familie, s-a considerat că acestea au un regim special: ele nu au fost remise cu titlul de donație (daruri manuale), ci cu titlul de împrumut de folosință și deci trebuie restituite pentru a fi menținute în familia respectivă.⁵⁷

---

⁵³ Florian, E., p. 16, nota de subsol nr. 2: „Cu privire la obligația de restituire, limitele și condițiile acesteia în dreptul italian a se vedea M. Sesta, *La responsabilità nelle relazioni familiari*, UTET (Giuridica), Italia, 2008, p. 67–70.

⁵⁴ Ibidem, nota de subsol nr. 3: în sensul art. 1141 NCC, amintirile de familie sunt bunuri ce au aparținut membrilor familiei și stau mărturie istoriei acesteia. Sunt incluse în această categorie corespondența purtată de membrii familiei, arhivele familiale, decorații, arme de colecție, portrete de familie, documente, precum și orice alte bunuri cu semnificație morală deosebită pentru respectiva familie. A se vedea și Terzea, V., op. cit., 2011, p. 1053, cu trimitere la Munteanu, C., *Despre amintirile de familie și despre familie*, în RRDP, nr. 2/2009, p. 58.

⁵⁵ Florian, E., p. 18, nota de subsol nr. 1: „Bijuteria în valoare de 14.000 euro oferită cu ocazia celebrării logodnei nu poate fi considerată, ținând seama de situația materială a donatorului, un simplu dar manual – Cour d'appel de Versailles, 22 november 2002 (n° de RG: 2000–3217), www.legifrance.gouv.fr”.

⁵⁶ Florian, E., p. 18, a se vedea nota de subsol nr. 2.

⁵⁷ Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 76, cu trimitere la A. Benabent, „Droit civil. La Famille”, Litec, Paris, 2003, p. 51–53.

În doctrina franceză soluția se întemeiază pe dispozițiile art. 1088 C. civ. fr., potrivit căruia orice donație făcută în vederea căsătoriei devine caducă, dacă nu se încheie căsătoria. Astfel de reglementări găsim și în alte legislații, ca de pildă cele ale Germaniei și Elveției – „logodna este expres prevăzută, cu efectele analizate mai sus, în unele legislații, precum Codul civil german⁵⁸ și Codul civil elvețian⁵⁹”.

În doctrina română s-a considerat că donația este făcută sub condiția rezolutorie ca donatarul să se căsătorească cu donatorul – o asemenea condiție nu este incompatibilă cu principiul irevocabilității donațiilor, nefiind o condiție potestativă din partea donatorului⁶⁰. Prin urmare, dacă cel care rupe logodna este donatarul, acesta va fi obligat să restituie donatorului darurile primite în vederea căsătoriei.

Darurile vor fi restituite în natură sau, dacă acest lucru nu este posibil, în măsura îmbogățirii [art. 268 alin. (2) C. civ.].

9.2. Răspunderea pentru ruperea logodnei

Potrivit art. 269 C. civ., „(1) Partea care rupe logodna în mod abuziv poate fi obligată la despăgubiri pentru cheltuielile făcute sau contractate în vederea căsătoriei, în măsura în care au fost potrivite cu împrejurările, precum și pentru orice alte prejudicii cauzate. (2) Partea care, în mod culpabil, l-a determinat pe celălalt să rupă logodna poate fi obligat la despăgubiri în condițiile alin. (1).” După cum reiese din textul legii, sunt două situații în care poate fi angajată răspunderea, anume în cazul denunțării abuzive a logodnei, precum și în cazul determinării culpabile a ruperii logodnei.

Sub aspectul răspunderii, prezintă interes circumstanțele în care s-a produs ruptura, iar nu ruptura în sine – aceasta asigură contextul răspun-

---

⁵⁸ Codul civil german din 1900 (art. 1297–1302) dispune că, în baza logodnei, nu se poate formula o acțiune pentru a obliga la încheierea căsătoriei, însă decizia nejustificată de logodnă dă dreptul fiecărui logodnic la restituirea cadourilor ce și le-au făcut în temeiul logodnei și la repararea prejudiciilor cauzate prin decizie.

⁵⁹ Codul civil elvețian (art. 90–93) prevede expres că logodna nu obligă la încheierea căsătoriei, dar în caz de rupere a logodnei, foștii logodnici au dreptul la restituirea cadourilor, în natură sau în echivalent potrivit regulilor prevăzute pentru îmbogățirea fără justă cauză. De asemenea, logodnicul care a făcut, cu bună-credință, cheltuieli în vederea încheierii căsătoriei sau riscă să sufere o pierdere prin ruperea logodnei, are dreptul la despăgubiri, în mod echitabil, potrivit circumstanțelor. A se vedea *B. Diamant*, Note în legătură cu Codul civil elvețian, în *Dreptul nr. 4/2000*, p. 58-59.

⁶⁰ Avram, M., Nicolescu, C., op. cit., 2010, p. 76 cu trimitere la Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, Ed. Actami, București, 1996, p. 104–107, cu privire la principiul irevocabilității donațiilor.

derii –, din acest punct de vedere nu are importanță care dintre logodnici a pus capăt logodnei, ci care dintre ei este în culpă.

Elementul cheie este existența unei fapte sau a unei suite de fapte, din cauza cărora menținerea promisiunii căsătoriei să fi devenit indezirabilă. Cu titlu exemplificativ, inspirându-ne din soluțiile pronunțate de instanțele franceze, căsătoria logodnicului cu o altă persoană după ce promisiunea făcută logodnicei a fost reafirmată în mod repetat și public, sau maniera „brutală” în care s-a produs ruptura, spontaneitatea gestului realizat în „absența vreunui dialog prealabil”, ori poate avea legătură cu momentul ales, anume cu doar câteva zile înainte de programata celebrare a căsătoriei – sau a unei suite de fapte imputabile unuia dintre logodnici, cum ar fi comportamentul inacceptabil al acestuia punctat de manifestări umilitoare, insultătoare la adresa celuilalt⁶¹. Fie că vorbim de săvârșirea unui abuz – prin ruperea intempestivă a logodnei, fie de conduită culpabilă – care l-a determinat pe celălalt logodnic să renunțe, rezultatul este același, anume nașterea dreptului la despăgubiri în favoarea logodnicului „victimă”, drept opozabil logodnicului vinovat de ruperea logodnei. Cu titlu de despăgubiri, pot fi solicitate cheltuielile făcute sau contractate în vederea căsătoriei, însă numai în măsura în care au fost potrivite cu împrejurările, precum și pentru orice alte prejudicii cauzate [art. 269 alin. (1) C. civ.]. Bunăoară, cheltuielile făcute ori contractate în vederea celebrării căsătoriei dar, în egală măsură s-ar putea discuta despre prejudiciul reprezentat de cheltuielile ce au legătură cu procurarea și/sau pregătirea căminului conjugal – de pildă o locuință care, dată fiind suprafața, locul unde este situată etc, nu ar fi fost achiziționată în lipsa perspectivei încheierii căsătoriei.⁶² Suntem de părere că ori de câte ori logodna e unită cu traiul comun, conviețuirea faptică, mai cu seamă de durată, poate oferi elemente de fapt care să amplifice atât componenta materială, cât și cea morală a prejudiciului încercat. În tot cazul, ruperea imputabilă a logodnei trebuie să fie cauza prejudiciului pretins, în această privință prevederile art. 269 C. civ. nu lasă urmă de îndoială. Sarcina probei elementelor răspunderii pentru ruperea logodnei revine reclamantului. Dreptul la acțiune în repararea prejudiciului cauzat prin ruperea logodnei se prescrie în termen de un an de la data ruperii logodnei (art. 270 C. civ.).

---

⁶¹ Florian, E., op. cit., 2011, p. 19.

⁶² Ibidem, cu trimitere la P. Cendon, A. Baldassari, „Codice civile annotato con la giurisprudenza”, ed. 2, Ed. UTET (Giuridica), 2007, p. 157, nr. 1.

10. Natura juridică a răspunderii

Așadar, sursa răspunderii este caracterul imputabil al rupturii (iar nu ruperea logodnei în sine), dacă și în măsura în care prin aceasta s-a cauzat un prejudiciu, moral sau material, logodnicului nevinovat de ruptură. *De lege lata*, temeiul îl constituie regulile dreptului comun în materia răspunderii civile delictuale. Soluția este aceeași și dacă se împărtășește teoria contractualistă asupra logodnei, răspunderea nefiind contractuală, ci tot delictuală, dacă se constată că denunțarea – ca manifestare unilaterală de voință – a fost abuzivă. Anterior anului 1948, jurisprudența românească a avut prilejul să se pronunțe asupra efectelor ruperii logodnei, statuând că aceasta nu poate antrena decât răspunderea civilă delictuală – logodna nefiind un contract –, cel culpabil de ruptura relației putând fi obligat atât la daune materiale, cât și la daune morale⁶³.

Sunt elemente ce creionează structura răspunderii civile delictuale pentru fapta proprie prevăzută de art. 1357 alin. (1) C. civ.: „Cel care cauzează altuia un prejudiciu printr-o faptă ilicită, săvârșită cu intenție sau din culpă, este obligat să îl repare”. Considerăm necesar de a menționa că textul de lege reia dispozițiile instituite inițial prin art. 998-999 C. civ. din 1864 și configurează condițiile generale ale răspunderii pentru fapta proprie și anume: existența unei fapte ilicite; existența unui prejudiciu; existența legăturii de cauzalitate dintre fapta ilicită și prejudiciu și nu în ultimul rând, existența vinovăției, în oricare din formele sale, conform art. 16 alin (4) C.civ. (NCC).

În literatura juridică italiană se afirmă, majoritar, caracterul extracontractual al obligației în despăgubiri⁶⁴, cu rezerve în ceea ce privește natura delictuală a răspunderii; unii autori consideră că ne aflăm în prezența unei obligații *ex lege*, pentru că este inacceptabilă ideea conform căreia exercițiul libertății de a alege încheierea căsătoriei sau de a refuza căsătoria, chiar

---

⁶³ Logodna nu constituie o convenție, prin urmare desfacerea ei nu poate da loc la daune contractuale; însă când se constată în fapt că s-au întrebuintat manopere viclene ca să ducă la desfacerea logodnei sau ea s-a produs în așa condițiuni că elementul de culpă este evident în sarcina persoanei care a decis ruptura logodnei, această persoană poate fi obligată, în virtutea art. 998 C. civ., ca să repare daunele morale sau materiale ce le-a pricinuit prin vina sa.” A se vedea C. Hamangiu, N. Georgean, „Codul civil adnotat”, vol. II, Ed. Alcalay, București, 1925, p. 494, nr. 190, apud I.Albu, „Căsătoria în dreptul român”, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1988, p. 31.

⁶⁴ Florian, E., op.cit., 2011, p. 19, notă de subsol nr. 3, cu trimitere la: R. Rossi, P. Cendon, „*Famiglia e persone. Aggiornamento*”, UTET Giuridica, Italia, 2008, p. 365-366, nr. 2.5.2; P. Cendon, A. Baldassari, op. cit., p. 160, nr. 3.

promisă, poate dobândi conotații ilicite, căci ar însemna să se admită, indirect, că dreptul fundamental la căsătorie poate suferi limitări în baza unei promisiuni maritale ce nu are forță obligatorie „Jurisprudența franceză în materie de „disoluție” culpabilă a logodnei, la fel și în materie de rupere abuzivă a uniunii consensuale admite în mod constant că cel părăsit în mod abuziv are drept la despăgubiri potrivit regulilor răspunderii civile delictuale⁶⁵”.

---

⁶⁵ Florian, E., op. cit. 2011, p 20, cu trimitere la J.-J. Lemouland, în „*Droit de la famille*”, de P. Murat (coordonator), op. cit., p. 53-54, nr. 111.72 și, în ceea ce privește fundamentul răspunderii pentru ruperea logodnei, p. 458, nr. 143.11–143.12.